

Sådan skaber vi et fælles sprog om læsning

Ved at blive enige om begreber og definitioner har lærerne på Eggeslevmagle Skole skabt en vigtig forudsætning for den kollegiale samtale. Det gør det muligt sammen at gøre undervisningen bedre – og nemmere – for både elever og lærere.

AF LIA SANDFELD

Hvis man ikke kan læse, er det meget svært at klare sig - i skolens fag og i resten af livet. Forestil dig for eksempel, at du får et brev. Men du kan ikke læse teksten!

Står der: 生日快乐 Eller måske: 想跟我结婚吗 og så videre.

Jeg kan fortælle, at der det ene sted står »tillykke med fødselsdagen«, mens der det andet sted står »Vil du gifte dig med mig?«¹ Så det er ret vigtigt, hvad du svarer - i hvert fald på det ene af dem.

Der er ord og bogstaver overalt

Børns nysgerrighed efter, hvad der står rundt omkring dem, begynder tidligt. Vuggestuebørn kan »læse« logoet Lego, de spørger, hvad der står på bussen og på mælkekartonen². I dag læseleses der både i dagtilbud og i børnehaveklassen, men i skolen var det i mange år en tradition, at læseundervisningen var noget, man klarede i dansktimerne i 1., 2. og 3. klasse.

Sådan er det heldigvis ikke mere; i dag er arbejdet med læsning ikke kun en sag for dansklæreren, og på Eggeslevmagle Skole er det et fokuspunkt, at alle tager del i læseundervisningen.

Målsætningen er, at eleverne allerede i løbet af 0. og 1. klasse tilegner sig hurtige og sikre afkodningsfærdigheder. Læsningen skal, ligesom vi mennesker, gå på to ben, og derfor skal der allerede fra begyndelsen af skoleforløbet være fokus på læsning i alle fag og på alle klassetrin. Samtidig forventer vi, at forældrene støtter deres børns læselyst og -udvikling. Hvis eleven ikke får knækket læsekoden og kommer godt og sikkert i gang med at læse for indholdets skyld, er det nærmest umuligt at komme videre. Så kan man ikke læse matematik- og biologiopgaven. Manualen til iPad'en vil volde problemer. For slet ikke at tale om voksenlivets sikkerhedsregler til kædesaven eller mailen fra banken og brevet fra advokaten.

Derfor er det også vigtigt, at vi som lærere har et fælles sprog til at diskutere, hvad vi gør, hvordan vi gør det, hvad der sker, og hvordan vi sammen kan tackle læseudfordringerne.

Læsning i alle fag

Disse udfordringer arbejder vi til daglig med på Eggeslevmagle Skole³. Jeg er læsevejleder på skolen, hvor jeg dækker hele skoleforløbet. De seneste to skoleår har børnehaveklasseledere, lærere og ledelse haft fokus på at skabe en fælles referenceramme for, hvordan vi udvikler elevernes læseforståelse og læseglæde i alle fag og gennem hele skoleforløbet.

Som læsevejleder skal jeg koordinere indsatsen og sørge for, at vi holder kursen mod de mål, vi har sat os, og jeg skal holde mig ajour med den nyeste faglige viden på området.

- ¹ Faktisk kan jeg ikke garantere, at det er det, der står, for jeg kan ikke selv læse de kinesiske skrifttegn. Jeg har fundet dem på nettet, så jeg er fuldstændig afhængig af, at oplysningerne dér er rigtige. Så det er godt, at jeg lever i et samfund, hvor jeg har lært at være en både sikker og hurtigt læser, som også kan læse en meddelelse kritisk vurderende.
- ² Bylander, Helle (2012): *Leg med skrift og sprog, lær med leg*, folkeskolen.dk, Læsemagasinet 1: *Læseleg med små børn*, Læsemagasinet 2: *Læsning i børnehaven*, Læsemagasinet 3: *Sikre, hurtige og glade læsere*, folkeskolen.dk, Sehested, Caroline (2012): *Sådan kan du læse sammen med barnet*, folkeskolen.dk, Thejsen, Thorkild (2012): *Børn elsker at se ord blive til*, folkeskolen.dk.
- ³ Eggeslevmagle Skole ligger i Skælskør i Slagelse Kommune. Der er 743 elever fra 0. til 9. klasse og 61 pædagoger og lærere.

Vores teoretiske udgangspunkt for arbejdet med læseforståelse i fagene har vi primært fundet hos den norske læseforsker Ivar Bråten, som han beskriver det i "Læseforståelse - Læsning i videnssamfundet - teori og praksis"⁴ (se tekstboksen om Bråtens fire strategier nedenfor). Vi har sat fokus på elevernes anvendelse af strategier for opnåelse af læseforståelse, som er én af flere delkomponenter til at blive en god læser. På eggeslevmangle-skole.dk kan du finde flere oplysninger om vores måde at arbejde med læsning på.

Læsning – en ret med mange kokke

Men der er lang vej fra teori til praksis. Der er langt fra intention og beslutning til en vedvarende, konkret, fælles praksis. Hvis det eneste, jeg som læsevejleder gør, er at dele en folder ud til kollegerne og så ellers blot sidder og venter på, at de kommer og bestiller vejledning, virker det lige så effektivt, som en sodavandsis virker kølende i helvede.

Et gammelt ord siger, at »for mange kokke fordærver maden«. Det kan der også være noget om, når det gælder læseundervisning. Hvis vi ikke arbejder sammen, og hvis alle tror, at det er de andre, der har ansvaret. Som vejleder må jeg derfor gøre mig klart, hvem læseinteressenterne er, og hvordan jeg kan arbejde sammen med dem alle - gennem hele skoleforløbet. Det handler om at få de mange kokke til at arbejde sammen, så vi er enige om, hvad vi taler om, og hvem der gør hvad, hvordan, hvorfor og hvornår - ude i klasserne. I »Læsemagasinet 4: Læsning i fagene« besøger Folkeskolens journalist og et tv-hold 6.a på Eggeslevmangle Skole. Her demonstrerer lærer Mathilde Jessen en model for, hvordan man arbejder med læsestrategierne i fagene. Konkret handler det om læsning i faget historie, men det kunne også være foregået i for eksempel kristendom eller natur/teknik. Foto: Thorkild Thejsten

I »Læsemagasinet 4: Læsning i fagene« besøger Folkeskolens journalist og et tv-hold 6.a på Eggeslevmangle Skole. Her demonstrerer lærer Mathilde Jessen en model for, hvordan man arbejder med læsestrategierne i fagene. Konkret handler det om læsning i faget historie, men det kunne også være foregået i for eksempel kristendom eller natur/teknik. Foto: Thorkild Thejsten

Læsning skal ledes

I folkeskoleloven står der, at det er skolelederen, der har ansvaret for undervisningens kvalitet⁵. Det gælder selvfølgelig også for læsning. Og forskningen viser, at udviklingsarbejder kun lykkes, når skolens ledelse bakker aktivt op - ja, sætter sig i spidsen for sagen⁶. Ledelsen skal have tillid til, at læsevejlederen har den

⁵ Folkeskolelovens paragraf 2, stykke 2, retsinformation.dk.

⁶ Pøhler, Lis og Nana Klerdal: *Læsevejlederens virkelighed*, Rapport fra NVL, 2011 www.videnomlaesning.dk/viden-om/laesning-det-grundlaeggende/laesevejledning/Viden-der-forandrer-Virkningsevaluering-af-læsevejlederen-som-fagligt-fyrtårn, Danmarks Evalueringsinstitut, 2008 *To film om læsevejlederfunktionen* www.videnomlaesning.dk/2011/07/to-film-om-laesevejlederfunktionen/.

Sløk, Camilla og Marie Ryberg (2010): *Strategisk ledelse i folkeskolen*. Center for Skoleledelse, Copenhagen Business School og Professionshøjskolen UCC. www.cefs.dk. Viviane Robinson fra The University of Auckland i New Zealand har forsket i skoleledelsens betydning for elevernes udbytte og lærernes faglige udvikling: Robinson, Viviane (2007): *The impact of leadership on student outcomes: Making sense of the evidence*, www.acer.edu.au/documents/RC2007_Robinson-ImpactOfLeadershipOnStudents.pdf.

Robinson, Viviane, Margie Hohepa, Claire Lloyd (2009): *School Leadership and Student Outcomes: Identifying What Works and Why Best Evidence Synthesis*. www.educationcounts.govt.nz/publications/series/2515/60169/60170.

viden og ekspertise, det kræver at iværksætte indsatsen. I fagfordelingen skal ledelsen afsætte timer nok til, at læsevejlederen har en fornuftig tidsramme at udføre arbejdet inden for, så lærerne for alvor kan gennemføre ændringer af deres læseundervisning, som gør eleverne til mere kompetente læsere i alle fagene. Eller sagt med et citat fra Evalueringsinstituttets rapport om læsevejledere: »Ledelsen har i denne forbindelse en vigtig rolle i forhold til at afklare og understøtte læsevejlederfunktionen i den organisation som skolen er. Heri ligger også forpligtelsen til at forholde sig aktivt til den tradition og de forventninger der allerede eksisterer på skolen og blandt lærerne, og som er med til at forme arbejdsvilkårene for nye læsevejledere.«⁷ Min vejleder-akkord svarer i indeværende skoleår til en halvtidsstilling, og den tid er prioriteret, fordi skolen virkelig tager indsatsområdet alvorligt. Skolens ledelse skal endvidere løbende støtte læsevejlederens arbejde ved at vise alle interessenter, at læseundervisningen har høj prioritet på skolen. Sådan oplever jeg heldigvis min hverdag på Eggeslevmagle Skole, og i tv-udsendelsen kan man høre skolens leder, John Larsen, give udtryk for det samme: Det er en altafgørende forudsætning for, at en skole kan få succes på et indsatsområde, at ledelsen støtter indsatsen.

Dansklærerne er tovholdere for læsning i fagene

Ude i klasserne er det dansklærerne, der er tovholdere for lærernes samlede læseindsats over for eleverne. Det er en stor opgave, der kræver, at læsevejlederen løbende støtter arbejdet. Læsevejlederen støtter også ved at deltage med oplæg om læseindsatsen på udvalgte forældremøder⁸. Dansklæreren kan selvfølgelig få støtte fra vejlederen i form af kollegial sparring - måske efter at have været inviteret til at observere bestemte problemstillinger, som dansklæreren gerne vil diskutere.

Alle dansklærere i Slagelse Kommunes skolevæsen har gennem de seneste år været på et kommunalt dansk-kursus⁹, hvor de er blevet opkvalificeret med ny viden om læsning. Det klæder dem læsefagligt bedre på, for det er ikke realistisk, at hver enkelt lærer løbende kan holde sig ajour med, hvad læseforskerne finder ud af. Kommunale kurser og netværksmøder for læsevejlederne er samtidig en stor hjælp for mig som læsevejleder, fordi der her er skabt en fælles platform, jeg kan arbejde videre fra ude på skolen.

På møder i skolens fagudvalg for dansk taler vi om, hvad der går godt i forhold til arbejdet med læsning i fagene, og hvad der opleves som svært. Her kan jeg som læsevejleder så give sparring og senere følge op sammen med de enkelte lærere ude i klasserne, når de fortæller, at de har behov for det.

Faglæreren er (også) læselærer

Al begyndelse er svær. Og en fysik- eller biologilærer, som i forvejen måske synes, at hendes fag er klemmet for få timer og alt for mange aflysninger på grund af mange skæve helligdage eller ekskursioner i andre fag, klapper ikke nødvendigvis af begejstring, når skolens ledelse og læsevejlederen fortæller, at hun nu også skal undervise i læsning. Det, der skal ende med at give eleverne bedre resultater i fysik/kemi- og biologitimerne, bliver måske i første omgang oplevet som endnu en ekstraopgave.

Så for en del faglærere har det været en stor omvæltning pludselig at skulle indgå i et forpligtende samarbejde i klasseteamet om læsning i fagene.

Som læsevejleder har jeg holdt oplæg for faglærerne om strategier for læseforståelse i deres undervisning. Jeg har givet dem et lille teoretisk indblik og først og fremmest en masse praksis eksempler med modeller, de kan arbejde ud fra, når eleverne skal læse faglige tekster, og hvilke undervisningsstrukturer fra eksempelvis Cooperative Learning, der kan støtte elevernes læring¹⁰. Nogle af dem bliver anvendt af Mathilde Jessen i hendes arbejde med læsning og skrivning i historie i tv-udsendelsen "Læsemagasinet 4: Læsning i fagene". »De strukturer og teknikker, vi arbejder med, kan bruges i alle fag«, som hun siger det i udsendelsen, ligesom hun fremhæver, at faglærerne fortæller hinanden om de erfaringer, de gør sig med de undervisningsmodeller og -strukturer, de har aftalt at bruge.

Sidste skoleår var faglærerne på mellemtrinnet på et kommunalt kursus om læsning i fagene. Det, at alle har deltaget i det samme, gør det meget nemmere at tale om læseindsatsen ude på skolen. Nu ved alle, hvad der menes, når man taler om 40-50-10-modellen eller om før-under-efter-modellen. Det gør det muligt at diskutere undervisningsmetoder på tværs af fagene, ligesom de enkelte fags lærere kan »oversætte« og bearbejde modellerne, så de styrker netop læringen i deres fag.

7 Viden der forandrer - Virkningsevaluering af læsevejlederen som fagligt fyrtårn side 66. Danmarks Evalueringsinstitut, 2008

8 Se under Læsning på www.eggeslevmagle-skole.dk

9 Thejsen, Thorkild (2012): *En fælles kommunal læseindsats i Slagelse*, folkeskolen.dk

Læs om kurserne på www.slagelse.dk under Børn & Unge, Skoler og SFO, Læseindsats: <http://www.slagelse.dk/Boern+og+unge/Skoler+og+SFO/Laeseindsats.htm>

10 Spencer, Kagan og Jette Stenlev (2007): *Undervisning med samarbejdsstrukturer - Cooperative Learning*, Alinea, København.

Klasseteamet skal diskutere og blive enige

På Eggeslevmagle Skole skal de enkelte lærerteam fra 2. til 8. klasse ved skoleårets begyndelse nå til enighed om, hvordan man vil arbejde med læsning i fagene, og man skal aftale, hvem i teamet der skal introducere eleverne for læseforståelsesmodeller og undervisningsstrukturer.

Fra læsevejlederen har de inden fået et skema, som teamet skal udfylde og returnere, så vi ved klassekonferencen kan holde fokus på den fælles proces og tale om, hvordan det går med arbejdet.

Der holdes klassekonferencer for alle klasseteam i 0.-8. årgang, hvor alle faglærere med læsefag deltager. Som vejleder har jeg ansvaret for, at konferencen holdes, og der udarbejdes selvfølgelig dagsorden og referat, som bagefter arkiveres og sendes til skolens ledelse ¹¹.

På møderne diskuterer vi blandt andet, hvordan det går med de indgåede aftaler, og faglærerne viser eksempler på, hvordan modellerne fungerer i deres undervisning. Det, man aftalte i august, som dengang lød som en god idé, virker jo ikke nødvendigvis så godt i praksis i januar. Og noget, som fungerer godt i engelsktime, virker måske mindre overbevisende i matematik. Men det, at vi har samme sprog, gør det nemmere og mere udbytterigt at tale om udfordringerne.

På klassekonferencen får alle endvidere et indblik i klassens læseresultater, som de ser ud i læsetest og evalueringer fra undervisningen. Derudfra grupperer vi så eleverne, så vi kan opstille mål og udarbejde handleplaner for undervisningen.

Ved at klassens lærere indgår i et forpligtende samarbejde, hvor man gør rede for sine egne valg af metoder, bliver vi nu »tvunget« til at arbejde i samme retning med læseudfordringerne. Det har, er vi overbeviste om, positive effekter for elevernes faglige udbytte af undervisningen.

Den løbende professionelle dialog har også dannet afsæt for egentlig aktionslæring, hvor jeg går med ud i klasserne og arbejder direkte sammen med lærerne. Når vi har fundet ud af, hvad der er formålet med et fælles forløb, hvad det er, vi skal sætte fokus på, planlægger vi undervisningen sammen. I én klasse underviser jeg sammen med læreren. I en anden klasse står jeg måske for undervisningen, fordi vi har talt om noget bestemt, som jeg skal forsøge at demonstrere i praksis. I et tredje tilfælde er jeg kun med som observatør. Men fælles for aktionslæringen er, at vi er sammen om at evaluere forløbet. Vi sætter ord på det, vi lige har oplevet sammen, for at pege på styrker og svagheder ¹².

I samarbejde med forældrene ¹³

De seneste tre skoleår har jeg deltaget i udvalgte årgangsforældremøder og holdt oplæg om, hvordan man lærer at læse, og hvorfor vi underviser, som vi gør ¹⁴. Tanken er, at forældrene derigennem opnår større forståelse for skolens arbejde med læsning, hvilket sætter dem i stand til hjemme at støtte op om skolearbejdet. I tv-udsendelsen »Læsning i fagene« fortæller Merete Brødsgaard, som har et barn i 6.a, at oplysningerne gør det muligt for hende og andre forældre at støtte deres børns læseudvikling. Både fordi de får noget at vide om lærernes undervisningsmetoder og konkret hjælp til at hjælpe børnene med læsning derhjemme: »Undervisningen i dag er meget forskellig fra dengang jeg gik i skole, og her i 6. klasse har vi haft forældremøde, hvor læsevejlederen fortalte om arbejdet, så vi både hørte om, hvad læreren og vejlederen gør sammen i klassen - og hvorfor de gør det. Og ikke mindst, hvordan vi derhjemme kan støtte op om arbejdet.« Det er helt anderledes og bedre, end det var før i tiden,« lyder Merete Brødsgaards konklusion.

Arbejdet med læsning i praksis

I udsendelsen viser lærer Mathilde Jessen og hendes 6. klasse, hvordan de aftaler, klassens lærere har indgået, kan udmøntes i praksis. Hun arbejder her med en såkaldt 40-50-10-model efter princippet om før, under og efter læsning, så Ivar Bråten's fire læseforståelsesstrategier kan bringes i spil (se modellen nedenfor). I planlægningen har Mathilde Jessen afsat 40 procent af tiden til samtale, før de går i gang med at læse. Der skal skabes en forforståelse om dagens emne, og det sker i dobbeltcirklen. »Vi står i to rundkredse. Inder-

11 Se under Læsning på www.eggeslevmagle-skole.dk

12 Thejsen, Thorkild: *Læsevejlederen ud af kontoret og ind i klasserne*, folkeskolen.dk

13 Folkeskolelovens paragraf 1, stykke 1, retsinformation.dk

14 Se under Læsning på www.eggeslevmagle-skole.dk - her ses eksempler på præsentationer.

circklen vender ansigterne ud mod ydercirklen. Så stiller Mathilde et spørgsmål, som dem i indercirklen skal fortælle ydercirklen om. Når vi har svaret, rykker vi en plads og får et nyt spørgsmål, derefter er det så ydercirklen, der fortæller, og indercirklen, der lytter», som eleven, Anne Kanstrup, forklarer det. Derefter bruges 50 procent af tiden på selve tekstlæsningen. Det foregår som rollelæsning i grupper, hvor alle har bestemte roller (se et senere afsnit). Endelig bruges ti procent af tiden til efterbehandling og evaluering. Den dag *Folkeskolens* journalist var på besøg med et tv-hold, skete det som »Quiz og byt«. At få en klasse til at arbejde med læsning af tekster på en så velorganiseret måde kræver, at der er en rød tråd i hele klasseteamets arbejde.

I tv-optagelsen kan man se, at 6.a har tjek på arbejdsformerne; derved viser Mathilde Jessen og hendes klasse indirekte også noget om Eggeslevmagle Skoles indsats med at skabe en fælles referenceramme. Eleverne er fortrolige med arbejdsstrukturerne. Og det er ikke kun i dansk og historie, de arbejder på den måde. Med forskellige tillempninger går de igen i andre læsefag. Foto: Thorkild Thejsen

Fire strategier for læseforståelse

Ivar Bråten definerer strategierne for læseforståelse som mentale aktiviteter, som læseren vælger at benytte for at tilegne sig information fra teksten, organisere eller uddybe sig i informationerne og for at overvåge og styre egen forståelse af teksten.

Læsere med god læseforståelse anvender altså aktivt strategierne i deres møde med en tekst, og det er med til at give endnu hurtigere og bedre forståelse af det læste.

Bråten opererer med fire strategiformer:

1: Hukommelsesstrategi

Denne strategi er den mest enkle og den mest overfladiske, hvor det grundlæggende handler om at huske indholdet af det læste. Strategien anvendes fra begyndelsen af skoleforløbet, når eleverne eksempelvis arbejder med resumé, referater og nøgleord i teksterne.

Strategien er meget brugt i undervisning, men bør ikke stå alene, da man ikke kommer ned i en teksts dybere forståelseslag.

2: Organiseringsstrategi

Denne strategi anvender læseren, når indholdet i teksten skal organiseres, så man kan få et overblik. Man kan anvende forskellige notateteknikker for at organisere indholdet, for eksempel to- eller flere kolonnenotater, tidslinjer eller årsag-virkning-notater.

3: Elaboreringsstrategi

Denne strategi anvendes, når læseren skal sammenholde en allerede kendt viden med den nye viden i den læste tekst. Her kan man igen arbejde med modeller undervejs i læsningen, som støtter op om ovenstående. Det kan for eksempel være VØL-modellen¹⁵ eller venn-diagrammet¹⁶.

4: Overvågningsstrategi

Denne strategi anvendes, når læseren skal tjekke sin egen forståelse af det læste. Ved eksempelvis at stille sig selv spørgsmål til det, der er læst, kan læseren få bekræftet, om informationerne i teksten er forstået. Vil man som underviser have indblik i læserens anvendelse af strategien, kan det for eksempel foregå ved højt-læsning, da man her vil kunne høre, om læseren korrigerer egne fejllæsninger.

Efter: Bråten, Ivar, 2008.

Ivar Bråten dokumenterer, at læsere, der anvender dybere læseforståelsesstrategier effektivt og ofte, får en bedre forståelse af det læste. Derfor er det selvfølgelig oplagt, at der skal arbejdes med disse strategier i alle fag, hvor eleverne skal læse for at få noget ud af undervisningen.

Sådan planlægger vi

I 6.a ser vi, hvordan Mathilde Jessen i praksis kan arbejde med læsning af en fagtekst, hvor eleverne øves i at bruge alle fire forståelsesstrategier. I forberedelsen af undervisningen er der taget udgangspunkt i denne model:

Modellen er bygget op, så vi i forberedelsen husker os selv på, at vi skal tage højde for alle tre faser af læsningen. Når der vælges undervisningsaktivitet(er), skal læreren altså både overveje, hvor aktiviteten eller aktiviteterne passer ind i forhold til før, under og efter læsning, og hvordan de fire læseforståelsesstrategier kan bringes i spil. Når det lykkes at få alle disse aspekter med, går arbejdet med læsningen op i en højere enhed. Vores læsesamarbejde på Eggeslevmagle Skole - og på samme måde i det kommunale samarbejde mellem læsevejlederne og skolevæsnets konsulenter - har fokus på, at aktiviteter i timerne ikke må blive aktiviteter for aktiviteternes skyld. De skal vælges, fordi de i samspil med hinanden kan sikre, at vi kommer omkring det, vi gerne vil opnå med læseundervisningen i forhold til fagenes mål.

Når vi for eksempel, som hos Mathilde Jessen i tv-udsendelsen, vælger en aktivitet som rollelæsning fra Cooperative Learning, skyldes det selvfølgelig, at vi sammen har vurderet arbejdsformen i forhold til, hvad den kan bidrage med i arbejdet med læsningens forståelsesstrategier. Rollelæsningens fire roller lægger hver for sig vægt på forskellige aspekter:

Oplæseren arbejder med overvågningsstrategier, hvor den eksemplariske læser korrigerer egne fejl.

Referenten skal referere for de andre i gruppen, hvad det læste handler om. Her arbejdes der altså med hukommelsesstrategier.

¹⁵ Læs mere om VØL-modellen i Brudholm, Merete (2011): *Læseforståelse - hvorfor og hvordan?* (side 164-166) Akademisk Forlag.

¹⁶ Læs med om Venn-diagrammet i Brudholm, Merete (2011): *Læseforståelse - hvorfor og hvordan?* (side 153-154) Akademisk Forlag, og i Fredheim, Gerd (2007): *At læse for at lære. En praksisbog i læringsstrategier* (side 37-39), Gyldendal.

Overskriftsmesteren arbejder også med en hukommelsesstrategi, i og med at overskriften er et nøgleord for det læste. Senere i arbejdet med teksten, hvor klassen skal lave to-kolonnenotat, anvendes nøgleordet som overskrift i to-kolonnenotatet, og her kommer vi så over i en organiseringsstrategi.

Sammenhængsmesteren skal sammenholde det tidligere læste med det nye i den tekst, der læses, og så komme med et bud på, hvad der kan ske i næste afsnit. Her arbejdes der altså med en elaboreringsstrategi¹⁷. Den sidste aktivitet, vi ser i tv-optagelserne fra 6.a, er også hentet fra Cooperative Learning. Det er Quiz og byt, hvor eleverne får nogle kort i hånden med spørgsmål, som de så går rundt og stiller til hinanden. Spørgsmålene tager afsæt i den læste tekst om 1864. Men de afprøver også, hvad eleverne i øvrigt måtte vide om undervisningsemnet - blandt andet fra klassens ekskursion til Dybbøl Mølle og skanserne, som der selvfølgelig også blev taget afsæt i, da de var i før-læsningsfasen. Der er også spørgsmål, som forsøger at kæde 1864-historien sammen med andre begivenheder og med nutiden.

Der er, fortæller Mathilde Jessen i udsendelsen, fire spørgsmålstyper: lukkede, åbne, holdnings- og perspektiverende spørgsmål.

Et nogle spørgsmål fra hver kategori lød for eksempel:

Holdningsspørgsmål

Kunne du tænke dig at være soldat – forklar?

Perspektiverende

spørgsmål

Hvor er der krig i verden i

Lukket spørgsmål

Hvem vandt slaget om Dybbøl?

Åbent spørgsmål

Forklar hvad en bajonet er?

Ved at slutte med en aktivitet som »Quiz og byt« kan vi evaluere, om eleverne har tilegnet sig det ønskede udbytte af teksten. Da de åbne og lukkede spørgsmål refererer direkte til det, eleverne har læst om i teksten, kan vi altså ved at høre deres svar vide, om de har forstået det væsentligste ved teksten. En åbenlys fordel ved »Quiz og byt« er samtidig, at alle elever er aktiverede på én gang, hvilket vi tilstræber at gøre så meget som muligt. I tv-udsendelsen lyder en vurdering af »Quiz og byt« fra eleven Rasmus Rasmussen sådan: »Vi kender ikke spørgsmålene på forhånd, og det er sjovt at høre andre svar, end det man selv ville have givet. Jeg kan godt lide, at vi skal snakke til vennerne, ikke kun sidde helt stille og så snakke til læreren.«

Alle de andre aktiviteter i undervisningen i 6.a er på samme måde udvalgt for at træne læseforståelsesstrategier, og der er sat ind i de tre faser: før, under og efter læsningen. Det giver en systematik i forberedelsen og undervisningen, som, kan vi se, giver positive effekter for elevernes udbytte af læsningen. Rasmus Rasmussen er enig: »Hvis vi sidder ved bordene, er det kun én ad gangen, der svarer, men i dobbeltcirklen kommet alle til både at lytte og tale. Det lærer man mere af.« Klassekammeraten Anne Kanstrup supplerer: »Det er en god måde at læse på, for den gør, at man forstår teksten bedre«. Hvis eleverne skulle læse teksten hver for sig, ville det ikke være lige så godt, mener hun. »Så havde jeg bare læst den én gang og så skrevet, hvad jeg synes. Men med rollelæsning hører man de andres meninger og forslag.« Når man rolle læser i grupper får man mere ud af det. »Der er for eksempel nogen af mine klassekammerater, der finder på helt vildt gode overskrifter, og så kan man bagefter også huske, hvor og hvordan man lærte noget: 'Det var dér, hvor du fandt på den sjove overskrift',« siger Anne Kanstrup.

¹⁷ I Læsemagasinet 3: *Sikre, hurtige og glade læsere* ser vi, at lærerne på Marievangsskolen i Slagelse også bruger rollelæsning i deres 2.-klasser. Og i Læsemagasinet 5: *Sammen om at læse litteratur* ser vi lærere på Vemmelev Skole, der også bruger rollelæsning. Rollerne hedder blot noget lidt andet, fordi de er tilpasset netop deres elever og klassernes alderstrin.

Når eleverne først er fortrolige med rollelæsning, kræver det ingen større introduktion fra læreren. At der i klasseteamet så samtidig er enighed om, hvilke notatteknikker og aktiviteter fra eksempelvis Cooperative Learning der skal være kendte redskaber for klassens elever, gør det nemt at komme i gang.

Var man derimod ikke blevet enige i teamet, ville det kræve stor energi fra hver enkelt lærer og koste tid i alle fag, hver gang der skulle introduceres noget nyt, og eleverne ville aldrig opnå den samme generelle tryghed i arbejdet. Mathilde Jessen siger det sådan i tv-udsendelsen:

»Det nytter ikke, at klassens lærere melder forskelligt ud, vi skal trække den samme vej. Og hvis jeg for eksempel i dansk har arbejdet mig frem til en struktur, som virker, så melder jeg ud om det i teamet, så de kan adoptere den i de andre fag«.

Ved at følge op på klassekonferencen, hvor alle kommer med eksempler fra deres egen undervisning - både på styrker og svagheder ved de aftalte metoder, modeller og aktiviteter - får vi en løbende kollegial samtale om undervisningens kvalitet og om de fælles udfordringer. Det er kun muligt, fordi vi har et fælles sprog, hvor vi ved, hvad vi taler om.

Lia Sandfeld har en PD i læsning og skrivning og er lærer og læsevejleder på Eggeslevmagle Skole i Skælskør i Slagelse Kommune.

Se og læs også på folkeskolen.dk

Se: Læsemagasinet 1: Læseleg med små børn.

Læs: *Læs med børn fra de er helt små.* Af Kjeld Kjertmann og Thorkild Thejsen, 2012, folkeskolen.dk

Se: Læsemagasinet 2: Læsning i børnehaven.

Læs: *Leg med skrift og sprog, lær med leg.* Af Helle Bylander

Læs: *Sådan kan du læse sammen med barnet.* Af Caroline Sehested

Se: Læsemagasinet 3: Sikre, hurtige og glade læsere.

Læs: *"Yes! Må vi prøve igen?"* Når 2.a forvandles til en Læsemaskine. Af Dorte Kamstrup

Læs: *"Det er li'som med Lynet McQueen!"* At skabe strukturer for litteraturarbejdet i indskoling. Af Dorte Kamstrup

Læs: En fælles kommunal læseindsats i Slagelse. Af Thorkild Thejsen

Se: Læsemagasinet 4: Læsning i fagene

Læs: *Begynd aldrig med at læse teksten - Læsning og skrivning i fagene.* Af Dorte Kamstrup

Læs: *Læsevejlederen ud af kontoret og ind i klasserne.* Af Thorkild Thejsen

Tv-udsendelserne "Læsemagasinet" vises på dk4 og findes permanent på videnomlaesning.dk og folkeskolen.dk

"Læsemagasinet" produceres af dk4, Nationalt Videncenter for Læsning og folkeskolen.dk